

10. 1. 1944.

Selostus N:o 35.

Reino Teerisuo:

Vaatetustarvikkeiden hinnat.

Sen arvostelun johdosta, joka hintaviranomaisiin on kohdistettu vaatetustarvikkeiden hintojen takia, on huomautettava, että kansanhuoltoministeriön hintaosastolla ollaan parhaiten selvillä siitä, että vaatetustarvikkeiden hinnoissa on paljon toivomisen varaa. Hinnat ovat sekä korkeat että kirjavat siitä huolimatta, että juuri vaatetustarvikkeiden hintasäännöstelyyn on ministeriössä uhrattu eniten työtä, vaivaa ja aikaa. Toiselta puolen täytyy kuitenkin vakuuttaa, ettei tilanne tässä suhteessa ole läheskään niin huono kuin mitä mm. eräissä sanomalehtikirjoituksissa on väitetty. Viranomaisten toimenpiteillä on vaatetustarvikkeiden yleisen hintatason kohoamista voitu voimakkaasti jarruttaa. Sen saattaa todistaa kuka hyvänsä asiantuntija, joka on riittävän läheltä seurannut mainittuja toimenpiteitä ja niiden vaikutuksia. Sitä, että hinnat jarrutuksesta huolimatta ovat nousseet ja edelleen pysyvät korkealla, ei valitettavasti voida auttaa, sikäli kuin näitä tarvikkeita halutaan saada edes sen verran kuin välttämätön tarve edellyttää ja sikäli kuin edes siedettävä laatutaso halutaan säilyttää.

Vaatetustarvikkeiden yleensä korkean hintatason syytä on paljon, mutta ensimmäiseksi voitane kiinnittää huomiota siihen, että me useimpien raaka-aineitten, jopa osittain lankojen ja kankaittenkin saantiin nähden olemme ratkaisevasti ulkomaitten armoilla. Tavaraa on saatava maksoi mitä hyvänsä, ja hinta on sen mukainen.

Ulkomaisen pesemättömän villan hinta oli rauhan aikana laadusta riippuen 18—25 mk kilo. Nyt on villaa saatavissa ulkomailta vain valuutalla, jota meillä ei ole, ja hinta on kymmenkertainen. Villatyypinen silla, jota käytetään villan korvikkeena, maksaa nykyisin noin 65—75 mk kilo. Parhaimman laatuisen kotimainen villa maksoi ennen enintään 25—27 mk, nyt se on villalain mukaisesti tehtaalla 133 mk kilo. Pesuhäviön (35—45 %) huomioonottaen maksaa se pestynä tehtaalle noin 230 mk. Villakudinlumput maksoivat tehtaalle ennen 8—12 mk nyt 33 mk kilo.

Puuvilla, jota ei nykyään ole saatavana, maksoi noin 26 mk kilo. Sen asemasta käytetään nyt puuvillatyypistä sillaa 44 markan ja säteriä 180—200 markan hintaan. Vuodesta 1939 lähtien on ulkomaisten puuvillatyypisten lankojen hinnannousu keskimäärin 250 % ja kankaiden 400 %. Kotimaisten tuotteiden vastaava hinnannousu on 131 % ja 121 %, mutta niitä on ollut vain mitättömän vähän saatavissa siviilikulutukseen.

Nämä esimerkit antanevat jonkinlaisen käsityksen vaatetus-tarvikkeiden raaka-aineiden hinnannoususta. Lisätarvikkeiden hinnat ovat kohonneet vastaavasti, Työpalkkakustannukset ovat virallisesti nousseet 70—100 %, monessa liikkeessä todellisuudessa kuitenkin huomattavasti enemmän. Yleiskustannuksiin ovat viranomaiset kiinnittäneet erikoista huomiota, muttei niidenkään kohoamista ole kuljetus-, polttoaine- ym. kustannusten nousun johdosta voitu kokonaan estää. Niinpä tulee 22—25 markan hintaisesta kotimaisesta kankaasta valmistettu miehen umpisuoja-puku mallista ja koosta riippuen maksamaan nykyisin 240—300 mk, mitä kuitenkin ei ole pidettävä kohtuuttomana. Valitettavasti on suoja-pukukangastakin tuotava myös ulkomailta ja maksettava siitä jopa 150—200 mk metriltä (140 sm lev.), jolloin tosin usein laadultaan paremman puvun hinnaksi tulee 600—800 mk ja enemmänkin. Esim. umpisuoja-puvun N:o 50 hinnoittelu on silloin seuraavan näköinen:

	Kotimaisesta kankaasta à 25: 65	Ulkolaisesta kankaasta à 90: —
kangas (4,95 m 80 sm lev.)	127: —	445: —
lisätarvikkeet	11: —	11: —
työpalkat	20: —	20: —
yleiskustannukset ja voittolisä yhteensä 18 %	35: —	104: —
liikevaihtovero 10 %	21: —	64: —
tukkumyyntipalkkio 5 %	11: —	32: —
vähittäismyyntipalkkio 20 % liikevaihtoveroineen (5 %)	56: —	169: —
	<hr/> mk 281: —	<hr/> mk 845: —

Suojapukujen suuren puutteen vuoksi ovat eräät liikkeet saaneet tuontilisenssin myös valmiille puvuille, jolloin niiden hinnaksi on tullut jopa yli 1,000 mk siitä huolimatta, että ministeriö on alentanut kaupan kokonaisansion 5 %:iin.

Suojapukujen hinnoittelut ovat niin kireät, ettei esim. tavallista miesten varastopukua tai naisten leninkiä sillä valmisteta. Ero ei kuitenkaan ole kovin suuri, eikä näiden normaalisissa hinnoitteluissa, kuten edellä huomautettiin, mainittavia hinnanalennuksia olekaan saavutettavissa. Otettakoon niistäkin pari esimerkkiä osoittamaan raaka-aineitten hintaerojen vaikutusta.

Tavallisen miesten puvun hinnoittelu on seuraava:

	Kotimaisesta kankaasta à 133: 50	Vastaavasta ulkolaisesta kankaasta à 338: 25
kangas (2,85 m 150 sm lev.)	380: —	964: —
lisätarvikkeet	302: —	302: —
työpalkat	140: —	140: —
yleiskust. ja voittolisä yhteensä 19 %	193: —	329: —
liikevaihtovero 10 %	113: —	193: —
tukkumyyntipalkkio 6 %	67: —	115: —
vähittäismyyntipalkkio 21 % liikevaihtoveroineen	318: —	542: —
	<hr/> mk 1,513: —	<hr/> mk 2,585: —

Naisten leningin hinnoittelu:

	Kotimaisesta kankaasta à 84: 65	Vastaavasta ulkolaisesta kankaasta à 186: 80
kangas (3,5 m 90 sm lev.)	296: 25	635: 80
lisätarvikkeet	50: —	50: —
työpalkka	100: —	100: —
yleiskust. ja voittolisä yhteensä 20 %	111: 55	200: 95
liikevaihtovero 10 %	63: 40	114: 15
kassa-alennus 2 %	12: 65	22: 85
tukkumyyntipalkkio 6 %	38: 15	68: 50
vähittäismyyntipalkkio 25 % liike- vaihtoveroineen (5 %)	224: —	403: 75
	<hr/> mk 896: —	<hr/> mk 1,614: —

Kaikissa edellisissä esimerkeissä herättää huomiota prosenttimääräisesti laskettavien kustannuserien, siis yleiskustannusten, voiton ja kaupan myyntipalkkioiden sekä liikevaihtoveron riippuvaisuus valmistusaine- ja työpalkkakustannusten suuruudesta, joka vaikuttaa sen, että kallis tavara tuottaa markkamääräisesti suuremman voiton kuin halpa tavara. Niin epätarkoituksenmukainen kuin tämä hinnoittelumuoto onkin hintapolitiikan kannalta, se on vanhan käytännön mukainen, eikä sen korvaaminen markkamääräisellä laskentatavalla ole tavaralajien ja -laatuojen tavattoman monilukuisuuden takia ajateltavissa muuta kuin korkeintaan joissakin yhtenäistuotteissa, kuten suoja-puvuissa, joissa sitä on mahdollisuuksien mukaan käytettykin. Huomautettakoon vielä, ettei kaupan palkkio ole puhdasta voittoa, vaan siitä on maksettava kaikki kaupan kulut sen jälkeen, kun tavara on saapunut liikkeen varastoon.

Poikkeuksellisen korkeat yksityiset hinnat johtuvat useimmiten juuri korkeahintaisista ulkomaisista valmistusaineista tai koskevat valmiina maahan tuotuja ulkomaisia tuotteita. Vähäisemmät hintaerot sensijaan aiheutuvat suurimmaksi osaksi vaatetusalun liikemuotojen ja tekniikan tavattomasta kirjavuudesta.

Täysin yhdenmukaisten hinnoitteluperusteiden laatiminen edellyttäisi, paitsi perusteellisia tutkimuksia ja niihin pohjautuvia suunnitelmia, myös monessa suhteessa koko alan uudelleen organisoimista. Tähän ei hintaviranomaisilla juoksevien asioiden hoidon ankaran paineen alaisina ole yksinkertaisesti ollut riittävästi aikaa. Heidän on ollut pakko pyrkiä löytämään suunta- viivoja päivittäisten asioiden sekamelskasta ja toimimaan niiden mukaan.

Ministeriön tähän asti noudattaman yksilöllisen hinnanvahvistushakemusten käsittelyn aiheuttama hintakirjavuus ei näin ollen ole johtunut siitä, kuten on väitetty, että ministeriön hintaosasto hyväksyisi minkälaiset hinnoittelut hyvänsä. Hintaeroja aiheuttaa se, että eri liikkeillä tosiasiallisesti on erilaiset kustannukset. Riippuen siitä, ostaako tehdas raaka-aineensa ulkomailta, kotimaisesta tehtaasta tai tukkukaupasta, saattaa jo raaka-aineen hinta huomattavasti vaihdella. Erikoisesti tämä koskee ulkomaisia ostoja, sillä on tapahtunut, että esim. määrätyn kankaan muutamaa viikkoa myöhäisempi tai samanaikainen toisesta ulkomaisesta liikkeestä suoritettu osto on ollut 50—80 % jotain toista ostoa kalliimpi. Samoin vaihtelevat eri liikkeiden työ- ja yleiskustannukset liikkeen sisäisestä järjestelystä, koneistuksen määrästä ja laadusta, työn laadusta, liikkeen koosta ja sijaintipaikasta ym. seikoista johtuen. On erinomaisen vaikeaa löytää kestäviä perusteita tällaisten seikkojen yhdenmukaistamiseksi ja selviää rajoja vuohien erottamiseksi lampaista hallinnollisilla määräyksillä, eikä täysin yhtenäisiin hintoihin pääseminen niin ollen ole mahdollista. Nytemmin on kuitenkin hintaneuvosto ottanut asiakseen eräiden hinnoitteluperusteiden teon kehoittaen ministeriötä ryhtymään niiden edellyttämiin toimenpiteisiin, ja toivoa sopii, että ne vähitellen johdavat myös positiivisiin tuloksiin.

Hintakirjavuutta ja yleensä korkeita hintoja on väitetty esiintyneen erikoisesti lasten vaatteissa. Tässä suhteessa on edellä esitetyn lisäksi huomautettava, että lasten vaatteiden valmistus

tulee suhteellisesti kalliimmaksi kuin aikuisten. Esim. pojan puvussa on lähes yhtä paljon työtä kuin miehen puvussa, vaikka valmistusaineita meneekin vähemmän. Lasten vaatteiden valitsevan puutteen pitäisikin pikemmin todistaa sitä, ettei niille yleensä ole vahvistettu edes riittävän korkeita hintoja ainakaan suhteessa aikuisten vaatteiden hintoihin. Luultavasti lasten vaatteet tulisivatkin halvimmiksi kotona valmistettuina tai valmistutettuina, jos kangasta olisi riittävästi saatavissa. Metritavaran myyntiä ei hintapolitiikalla kuitenkaan voida sanottavasti edistää, vaan siihen on käytettävä toisia keinoja.

Mitä tulee valmistuksen raaka-ainekulutukseen ja häviöihin, on yleisö mm. erään kansanhuoltoviranomaisen haastattelusta saanut sen käsityksen, ettei ministeriö lainkaan tuntisi näitä käsitteitä. Näin ei kuitenkaan ole asianlaita, sillä valmistusaineitten käyttömääriä ovat mm. ministeriön asettamat toimikunnat erikoisesti tutkineet. Valitettavasti on niidenkin suhteen paljon väärinkäytösten mahdollisuuksia, joita ministeriön käytettävissä oleva riittämätön työvoima ei pysty tehokkaasti valvomaan.

Hintaviranomaisia on myös vaatetustarvikkeiden hintasäännöstelyn yhteydessä kirpeästi arvosteltu luottamisesta liikkeitten kustannuslaskelmiin. Jokainen asiantuntija ymmärtää ilman muuta, ettei teollisuustuotteiden hintasäännöstely ylimalkaan ole ajateltavissa ilman kustannuslaskelmia. Kuitenkin ollaan kansanhuoltoministeriössäkin täysin selvillä siitä, ettei liikkeitten kustannuslaskelmia ilman muuta voida käyttää hinnoittelun pohjana. Sentähden ministeriön tilintarkastajat vertaavat nykyisin kaikki tärkeimmät kustannuslaskelmat ao. liikkeen kirjanpitoon ennen hintojen vahvistamista. On kuitenkin ymmärrettävää, etteivät käytettävissä olevat puolisentusinaa tilintarkastajaa ehdi kaikkia laskelmia tarkastaa. Suurinta osaa laskelmista on pyritävä mahdollisuuksien mukaan kontrolloimaan vertaamalla niitä saman liikkeen ja toisten saman alan liikkeitten aikaisempiin laskelmiin sekä rauhanajan hintoihin tai muulla tavoin. Hinto-

jen tasausta suoritetaankin tällä pohjalla aivan säännönmukaisesti.

Vaateustarvikkeiden vahvistetut hinnat ovat olosuhteisiin nähden yleensä kohtuullisia silloin kun kysymys on kotimaisista tuotteista. Poikkeuksellisen korkeita yksittäishintoja esiintyy pääasiassa vain ulkomaisissa tai ulkomaisista raaka-aineista valmistetuissa tarvikkeissa. Vähäisempi hintakirjavuus on ollut tavallista myös rauhan aikana ja sitä on pidetty täysin luonnollisena. Julkisuuteen tuoduissa esimerkeissä esiintyy myös runsaasti pelkkiä salakauppahintoja sekä hintoja, jotka perustuvat hinnanvahvistuspäätösten väärinkäyttöön, hintalappujen vaihtamiseen jne. Sitäpaitsi tekevät tietysti hintaviranomaiset virheitä, mutta niitäkään ei voida kokonaan välttää ainakaan niin kauan kuin 50 à 60 henkilön on hoidettava koko valtakunnan hintasäännöstely. Hintasäännöstelyä tuetaan parhaiten vaatimalla epäilyttävissä tapauksissa selvitystä suoraan hintaviranomaisilta ja syyttämällä heitä kyvyttömyydestä vasta siinä tapauksessa, etteivät he pysty tyydyttävää selvitystä antamaan.
